

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БАС ПРОКУРАТУРАСЫНЫҢ ЖАНЫНДАҒЫ
ҚҰҚЫҚ ҚОРҒАУ ОРГАНДАРЫ АКАДЕМИЯСЫ**

**ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ
ІСТЕР ЖӨНІНДЕГІ БІРІНШІ САТЫДАҒЫ СОТҚА
ПРОКУРОРДЫҢ ҚАТЫСУЫ БОЙЫНША**

ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

Қосшы, 2024

ӘОЖ 347.963
КБЖ 67.72
К 12

Рецензенттер:

А. Төремұратұлы – Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Қоғамдық мүдделерді қорғау қызметі Әкімшілік бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің заңдылығын қадағалау тобындағы басқарма аға прокуроры;

Е.Т. Әбеуов – Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының жанындағы Құқық қорғау органдары академиясы Ведомствоаралық ғылыми-зерттеу институты Зерттеулерді үйлестіру және құқық қорғау жүйесі проблемаларын зерделеу орталығының бастығы.

ISBN 978-601-81094-3-0

Қабиденов Р.Ш.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жөніндегі бірінші сатыдағы сотқа прокурордың қатысуы бойынша: әдістемелік ұсынымдар / Р.Ш. Қабиденов. – Қосшы: Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының жанындағы Құқық қорғау органдары академиясы, 2024. – 21 б.

Әдістемелік ұсынымдар прокуратура органдарына алғаш рет қызметке кіретін тыңдаушыларға, прокуратура органдарының қызметкерлеріне және Академия оқытушыларына көмек ретінде дайындалды.

ӘОЖ 347.963
КБЖ 67.72
К 12

Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының жанындағы Құқық қорғау органдары академиясының Оқу-әдістемелік кеңесінің шешімімен (2024 жылғы 09 ақпандағы №8 хаттамасы) жариялауға ұсынылды.

ISBN 978-601-81094-3-0

МАЗМҰНЫ

1. Кіріспе	4
2. Нормативтік-құқықтық база	5
3. Міндетті санаттағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер	5-7
4. Прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша бірінші сатыдағы сотқа қатысуы	8-11
5. Қорытынды	12
6. Пайдаланылған дереккөздердің тізімі	13
7. №1 қосымша (ӘҚБтК нормаларының жекелеген талаптарының кестесі)	14-18
8. №2 қосымша (әкімшілік жаза қолдану туралы қорытынды үлгісі)	19
9. №3 қосымша (іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қорытынды үлгісі)	20
10. №4 қосымша (апелляциялық өтініш үлгісі)	21

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасы Конституциясының 83-бабына, «Прокуратура туралы» Қазақстан Республикасы Конституциялық Заңының 6-бабына сәйкес сотта мемлекет мүддесін білдіру прокуратура органдарына жүктелген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада көзделген өз өкілеттіктерін іске асыру мақсатында прокурор:

- ✓ әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысады;
- ✓ өтініштер мен қарсылық білдірулерді мәлімдейді;
- ✓ дәлелдемелер ұсынады және оларды зерттеуге қатысады;
- ✓ әкімшілік жаза қолдану немесе іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қорытынды береді;
- ✓ сотқа заңды бұзуға жол берген мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының, жеке және заңды тұлғалардың атына жеке қаулы шығару туралы өтініш жасайды;
- ✓ бірінші сатыдағы соттың қаулысын оның заңдылығы тұрғысынан зерттейді;
- ✓ заңсыздық жағдайында апелляциялық өтініш хат береді.

Осылайша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша соттарда мемлекет мүддесін білдіре отырып, прокурор заңды сот қаулысын шығаруға ықпал етуге, прокурорлық қадағалау және ден қою актілерін енгізу арқылы жеке, заңды, лауазымды адамдар мен сот тарапынан жіберілген кез келген бұзушылыққа ден қоюға тиіс.

НОРМАТИВТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ БАЗА

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша сотқа қатысу үшін прокурордың қолында тұрақты негізде **Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі** (*бұдан әрі - ӘҚБтК*), сондай-ақ мынадай негізгі нормативтік құқықтық актілер болуы қажет:

➤ **Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2023 жылғы 17 қаңтардағы № 32 «Прокурорлық қадағалауды ұйымдастырудың кейбір мәселелері туралы» бұйрығы** «Заңды күшіне енген сот актілерінің заңдылығын қадағалауды, азаматтық, әкімшілік істер және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша сотта мемлекет мүдделерін білдіруді, атқарушылық іс жүргізуді ұйымдастыру жөніндегі Нұсқаулықты бекіту туралы» (*бұдан әрі - Нұсқаулық*);

- **Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары:**
- 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлігінің нормаларын соттардың қолдануының кейбір мәселелері туралы;
 - 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлігінің нормаларын соттардың қолдануының кейбір мәселелері туралы;
 - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 қаулысы туралы;
 - 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы.

МІНДЕТТІ САНАТТАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР

Сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы көптеген істерді қарайды, бірақ прокурор бәріне бірдей қатыса бермейді, өйткені олар ол үшін міндетті және міндетті емес екі санатқа бөлінеді.

Прокурор салалық Нұсқаулықтың 25-тармағында көрсетілген міндетті санаттағы тізбеге жататын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша ғана сотқа қатысуға тиіс (*3-қосымша, 3-тарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша соттарда мемлекет мүдделерін білдіру мәселелерін реттейді*).

Салалық Нұсқаулықтың 25-тармағына сәйкес **прокурор** әкімшілік құқық бұзушылық туралы мынадай істер бойынша **сотқа қатысуға міндетті:**

- **1) кәмелетке толмағандарға қатысты;**

Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде он алты (16) жасқа толған, бірақ он сегіз (18) жасқа толмаған адамдар кәмелетке толмағандар деп танылады (*ӘҚБтК 65-бабының 1-бөлігі*).

Себебі жеке тұлғалар тек он алты (16) жастан бастап әкімшілік жауаптылыққа тартылады (ӘҚБтК-нің 28-бабы).

✓ Сондықтан прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар кәмелетке толмағандарға қатысты жасалған барлық істер бойынша қатысуы керек.

➤ **2) ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігіндегі баптың санкциясы әкімшілік қамаққа алу түріндегі жазаны баламасыз қолдануды көздейтін;**

✓ Прокурор мемлекеттің қол сұғылмаушылығы қандай да бір баламасыз әкімшілік қамауға алуға ғана әсер ететін барлық істер бойынша қатысуға міндетті (ӘҚБтК-нің 73-бабы 2-б.; 73-1-бабы 2-б.; 73-2-бабы 2-б.; 80-1-бабы 4-б.; 147-1-бабы 2-б.; 434-бабы 2-б.; 461-бабы 1-б.; 516-бабы 2-б.; 517-бабы 7-б.; 590-бабы 4-б.; 608-бабы 1,3,3-1,3-2,6,7-б.; 613-бабы 3,4,5,9,10-б.; 2-б. 667-бабы 2,3-б.; 669-бабы).

Мысалы, ӘҚБтК-нің 434-бабы 2-бөлігінің санкциясы (ұсақ бұзақылық) - он бес күннен отыз тәулікке дейінгі мерзімге әкімшілік қамауға алуға әкеп соғады.

Тағы бір мысал, ӘҚБтК-нің 608-бабы 1-бөлігінің санкциясы (мас күйіндегі жүргізушінің көлік құралын басқаруы) - он бес тәулікке әкімшілік қамауға алуға және жеті жыл мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

Егер процеске қатысушылардың бірі оның қатысу қажеттілігі туралы өтінішхат мәлімдеген болса, ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің баптарының санкциялары әкімшілік қамаққа алудың баламалы қолданылуын көздейтін істер бойынша іс-қимыл.

Прокурор баптың санкциясы әкімшілік қамауға алумен қатар балама, яғни ескерту, айыпшұл және т.б. әкелетін істер бойынша **қатыспауы керек.**

Мысалы, ӘҚБтК-нің 434-бабы 1-бөлігінің санкциясы (ұсақ бұзақылық) - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыпшұл салуға **не** бес тәуліктен он бес тәулікке дейінгі мерзімге әкімшілік қамаққа алуға әкеп соғады.

✓ Жарғы сонымен бірге, прокурор ӘҚБтК-нің 434-бабының 1-бөлігі (міндетті емес санат) бойынша **қатысуға тиіс**, онда баламасы бар, егер процеске қатысушылардың біреуі прокурордың қатысу қажеттілігі туралы өтінішхат мәлімдеген жағдайда ғана, сот оны қанағаттандырады және ұйғарым шығарады.

➤ **3) шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерге шығарып жіберуге әкеп соғады;**

✓ Прокурор санкция шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығаруға әкеп соғатын барлық істер бойынша қатысуға тиіс (ӘҚБтК-нің 109-бабы; 443-1-бабы 2-б.; 449-бабы 3-б.; 488-бабы 8,9-б.; 490-бабы 3,7-б.; 495-бабы 2-б.; 496-бабы 2,3-б.; 510-бабы 4-б.; 513-бабы 2-б.; 514-бабы 2-б.; 516-бабы 2-б.; 517-бабы 2,4,5,6,7-б.).

➤ **4) өздері қозғаған;**

✓ Прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы прокурор қаулы шығарған барлық істер бойынша қатысуға тиіс.

Анықтама: ӘҚБтК-нің 805-бабы - прокурор ӘҚБтК-нің 74, 75, 76, 77, 78, 81, 82, 82-1, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 130, 173, 214, 361, 362, 363, 439, 451, 452, 453, 455, 456, 456-1, 457, 465, 490, 498, 507, 508, 653, 660, 664-1, 666, 675, 680-баптары бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы қаулы шығарады.

Прокурор іс қозғау туралы және өзге де әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулы шығаруға құқылы.

➤ **5) оның қатысуын жазбаша нұсқау бойынша жоғары тұрған прокурор қажет деп таныған;**

✓ Жоғары тұрған прокурордың жазбаша нұсқауы болған жағдайда, прокурор міндетті емес санаттағы барлық істер бойынша атсалысуға тиіс.

➤ **6) монополияға қарсы органның және табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның лауазымды адамдарының әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды қарауға және жасауға құқығы бар кәсіпкерлік қызмет саласында;**

✓ Прокурор монополияға қарсы органның лауазымды адамдарының хаттамаларды қарауға және жасауға құқығы бар кәсіпкерлік қызмет саласындағы істер бойынша қатысуға тиіс (*ӘҚБтК-нің 159-бабы 1,2,3,3-1,4-б.; 160-бабы 2-б.*).

✓ Прокурор табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның хаттамаларды қарауға және жасауға құқығы бар кәсіпкерлік қызмет саласындағы істер бойынша қатысуға тиіс (*ӘҚБтК-нің 171-бабы 1,3-б.*).

➤ **7) қоршаған ортаны қорғау саласында;**

✓ Прокурор қоршаған ортаны қорғау саласындағы барлық істер бойынша қатысуы керек (*ӘҚБтК-нің 21-тарауы*), оны сот қарайтын (*ӘҚБтК-нің 327-2-бабы 2-б.; 328-бабы 3,4-б.; 331-бабы 4-б.; 344-бабы 1-б.; 356-бабы 14-б.; 357-бабы; 360-бабы 1-б.; 381-1-бабы; 382-бабы 2,3-б.; 383-бабы 3,4-б.; 385-бабы 2-б.; 389-бабы, 392-бабы 3-б.; 395-бабы 2-б.; 396-бабы 2-б.; 398-бабы*).

➤ **8) салық салу саласында;**

✓ Прокурор салық салу саласындағы барлық істер бойынша қатысуы тиіс (*ӘҚБтК-нің 16-тарауы*) (*ӘҚБтК-нің 281-бабы 4,5,6-б.; 282-бабы 3,4,6,7,11,13-б.; 283-бабы; 283-1-бабы*).

➤ **9) кеден саласында;**

✓ Прокурор кеден саласындағы барлық істер бойынша қатысуы тиіс (*ӘҚБтК-нің 29-тарауы*), сот қарайтын (*ӘҚБтК-нің 528-бабы 1-1-б.; 532-бабы 2-б.; 543-бабы 1-1,3,4-б.; 544-бабы; 545-бабы; 548-бабы 2-б.; 549-бабы; 550-бабы; 552-бабы 2-б.*).

➤ **10) Нұсқаулықтың 25 тармақтың 6), 7), 8) және 9) тармақшаларында көрсетілген істерді қарау ведомстволық бағыныстылығына кіретін уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) қаулыларына шағымдану туралы;**

✓ Прокурор ведомстволық бағыныстылығына істерді қарау кіретін уәкілетті органдардың (*лауазымды адамдардың*) сотқа шағымданған қаулылары бойынша қатысуға тиіс (*монополияға қарсы органның және табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның лауазымды адамдары әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды қарауға және жасауға құқылы болатын кәсіпкерлік қызмет саласында; қоршаған ортаны қорғау саласында; салық салу саласында; кеден саласында*).

➤ **11) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар туралы.**

✓ Прокурор сот қарайтын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар туралы барлық істер бойынша (*ӘҚБтК-нің 34-тарауы*) қатысуы тиіс (*ӘҚБтК-нің 676-бабы, 677-бабы, 678-бабы, 679-бабы, 680-бабы, 681-бабы*).

ПРОКУРОРДЫҢ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША БІРІНШІ САТЫДАҒЫ СОТҚА ҚАТЫСУЫ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді сот іс материалдарын алған күннен бастап он бес (15) тәулік ішінде қарайды (*ӘҚБтК-нің 829-5-бабы*).

Процеске қатысушылардан өтініштер келіп түскен жағдайда не мән-жайларды қосымша нақтылау қажет болған жағдайда, бұл мерзім он бес (15) тәуліктен аспайтын мерзімге ұзартылуы мүмкін.

Санкциясы әкімшілік қамауға алуға, Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік шығарып жіберуге әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сот материалдарды алған күні, ал әкімшілік ұстап алуға ұшыраған адамға қатысты – ол ұсталған кезден бастап жиырма төрт сағаттан кешіктірмей қарайды.

Бірінші сатыдағы сотқа қатысу үшін прокурор хабарламалармен (*ӘҚБтК-нің 743, 759-баптары*), сот процестерінің кестесімен (*сот отырысының хатшысымен өзара іс-қимылды жолға қою*) алдын ала танысып, олар бойынша міндетті санаттағы істердің үлгісін жасауы қажет.

Сот іс материалдарын алған күні қарайтын істер бойынша сот отырысының хатшылары, әдетте, телефон байланысы арқылы прокурорға хабарлайды.

Қатысушы прокурор сот отырысы басталғанға дейін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің материалдарын мұқият зерделеуге және салалық Нұсқаулықтың 27-тармағына сәйкес нәтижелер туралы жоғары тұрған прокурорға немесе жетекшілік ететін орынбасарға алдын ала баяндауға міндетті (*істі дереу қараған жағдайда ғана алдын ала баяндама талап етілмейді*).

Іс материалдарын зерделеу кезінде мыналарға ерекше назар аудару керек:

- ✓ әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың жасалған күні мен орны;
- ✓ оны жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні;
- ✓ іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тұлғаға қатысты сауалнама деректері;
- ✓ әкімшілік құқық бұзушылықтың орны, уақыты, мәні, біліктілігі;
- ✓ іс жүргізу тілі, құқықтары мен міндеттерін түсіндіру;
- ✓ хаттама жасаған адамның, жәбірленушілер мен куәгерлердің, олар қатысқан жағдайларда куәгерлердің қолы болуы;
- ✓ ӘҚБтК-нің 806-бабында көзделген хаттаманы жасау мерзімдері;
- ✓ ӘҚБтК-нің 808-бабында көзделген материалдарды жіберу мерзімдері;
- ✓ ӘҚБтК-нің 62-бабында көзделген ескіру мерзімдері.

Сот процесінде прокурор тәуелсіз және тек заңға бағынады.

Прокурор жай бақылаушы емес, белсенді қатысуға тиіс, ол процестің барлық қатысушыларына сұрақтар қоюға, сотқа қосымша куәгерлерді шақыру, іс үшін маңызы бар қосымша дәлелдемелерді талап ету, сараптама жүргізу, маман шақыру және т. б. туралы өтінішхаттар мәлімдеуге құқылы.

Он сегіз жасқа толмаған адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде оның заңды өкілінің қатысуы міндетті (*ӘҚБтК-нің 746-бабы*).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қорғаушының міндетті түрде қатысуы мынадай жағдайларда, егер (*ӘҚБтК-нің 749-бабы*):

- 1) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам бұл жөнінде өтінішхат жасаса;
- 2) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам дене немесе психикалық кемістіктеріне орай өзін қорғау құқығын өз бетінше жүзеге асыра алмайтын болса;
- 3) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам іс жүргізіліп жатқан тілді білмесе;
- 4) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам кәмелетке толмаған адам болып табылса, қорғаушының қатысуы міндетті.

Егер қорғаушыны әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның өзі, оның заңды өкілдері, сондай-ақ оның тапсыруымен басқа да адамдар шақырмаса, судья іс жүргізудің тиісті сатысында қорғаушының қатысуын қамтамасыз етуге міндетті, ол бұл туралы қаулы шығарады.

Істі сот отырысында қарау кезінде мыналарды анықтау қажет:

- ✓ әкімшілік құқық бұзушылық жасалды ма;
- ✓ бұл адам оны жасағаны үшін кінәлі ме;
- ✓ ол әкімшілік жауаптылыққа тартыла ма;
- ✓ жауаптылықты жеңілдететін (*ӘҚБтК-нің 56-бабы*), және ауырлататын жағдайлар (*ӘҚБтК-нің 57 бабы*), бар ма;
- ✓ мүліктік залал келтірілген бе;
- ✓ *ӘҚБтК 741 (іс бойынша іс жүргізуді болғызбайтын)* және *742 (әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік)* баптарында көзделген мән-жайлар;
- ✓ әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама және *ӘҚБтК-де* көзделген басқа да хаттамалар дұрыс жасалған ба;
- ✓ істің басқа материалдары дұрыс ресімделген бе;
- ✓ іс бойынша адамды әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар бар ма;
- ✓ істі дұрыс шешу үшін маңызды басқа жағдайлар.

Прокурор сотқа қатыса отырып, іс бойынша қорытынды беру арқылы заңды және әділ сот актісін шығаруда өзіндік бағдар ретінде әрекет етеді.

Прокурордың қорытындысы әкімшілік жаза қолдану туралы (*№2 қосымша*) Не іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы (*№3 қосымша*) екі түрден тұрады және мынадай тұжырымдарды қамтуға тиіс:

- ✓ сот отырысында белгіленген істің мән жайлары туралы прокурордың қорытындысы;
- ✓ құқық бұзушының кінәсінің болуы немесе болмауы; оның іс-әрекеттерінің дұрыс саралануы туралы жарлық;
- ✓ прокурордың жоғарыда аталған тұжырымдардың біріне келуіне негіз болған дәлелдемелер туралы мәлімдеме;

✓ оған қандай да бір жазаны қолдану туралы не істі тоқтату қажеттілігі туралы құжат.

Қорытынды беру кезінде прокурор іс материалдарын жан-жақты зерделеуге негізделген өзінің ішкі сенімін басшылыққа алуы керек, ол ұсынған жазалау шарасы заңға қатаң сәйкес келуі, әділ, құқық бұзушылықтың сипатына, жасалған мән-жайларға сәйкес болуы керек және құқық бұзушының жеке басы.

Жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін көзделген жазаның неғұрлым қатаң түрі, егер онша қатаң емес жаза мақсатына жетуді қамтамасыз ете алмаса ғана тағайындалуы керек.

Қажет болған жағдайда, қорытындының соңында прокурор сотқа құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды жою туралы жеке қаулы шығару туралы нұсқау береді.

Ескертпе: қоса берілген прокурорлар қорытындыларының екі түрі шаблондарының үлгілері (*№2 және №3 қосымша*) прокуратура органдарының жас қызметкерлеріне көмек көрсетуге арналған және тек ұсынымдық сипатта болады, өйткені салалық Нұсқаулық оларды бірінші сатыдағы сотта жазбаша түрде жасауды талап етпейді (*27-тармақ апелляциялық сатыдағы қаулымен келіскен кезде ғана жасалады*).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша сот әкімшілік жаза қолдану туралы не іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы мынадай қаулылардың бірін шығарады, ол дереу жарияланады.

Сот қаулысын алғаннан кейін қатысушы прокурор апелляциялық мерзімде (*қаулы тапсырылған күннен бастап он тәулік ішінде, ӘҚБтК-нің 832-бабының 1-бөлігі*) оны заңдылық пен негізділік тұрғысынан тексеруге міндетті.

Прокурор сот қарауына қатысуына қарамастан, міндетті емес санаттағы істер бойынша сот қаулыларының заңдылығын тексеруге міндетті екенін айта кету керек (*салалық Нұсқаулықтың 27-тармағы*):

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы;

- әкімшілік қамауға алу туралы (*ол түскен сәттен бастап бір тәулік ішінде*).

Заңсыз және негізсіз сот актілері анықталған кезде прокурор апелляциялық өтінішхат (*№4 қосымша*) әкелуге тиіс.

Апелляциялық өтінішхат ӘҚБтК-нің 840-бабында көзделген сот қаулысының күшін жоюға не өзгертуге негіздер болған кезде әкелінеді:

- ✓ сот қаулысында баяндалған істің нақты мән-жайлары туралы судьяның шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішхатын қарау кезінде зерттелген тұжырымдарының дәлелдемелерге сәйкес келмеуі;
- ✓ әкімшілік жауаптылық туралы заңның дұрыс қолданылмауы;
- ✓ ӘҚБтК-нің іс жүргізу нормаларын елеулі бұзу;
- ✓ қаулы шығарған әкімшілік жазаның жасалған құқық бұзушылық сипатына, кінәлінің жеке басына немесе заңды тұлғаның мүліктік жағдайына сәйкес келмеуі.

Прокурордың апелляциялық өтінішхаты жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында әкелінеді және онда:

- ✓ прокурордың апелляциялық өтінішхаты берілетін соттың атауы;
- ✓ апелляциялық өтінішхат әкелген прокурордың заңды тұлғаның нақты атауы, орналасқан жері (пошталық мекенжайы) ;
- ✓ қаулысына апелляциялық өтінішхат келтірілетін соттың атауы;
- ✓ прокурордың апелляциялық өтінішхаты бойынша қайта қаралатын сот қаулысының мазмұны, сондай-ақ апелляциялық өтінішхат әкелген прокурордың сот қаулысын құқықтарды немесе бостандықтарды бұзады деп санауының себептері;
- ✓ өтініш, апелляциялық өтінішхат берген прокурордың талабы нақты тұжырымдалған.

Апелляциялық өтінішхатқа прокурор (*Бас Прокурор, Бас Прокурордың орынбасарлары, Бас әскери және көлік прокурорлары, облыстардың прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорлар, өңірлер мен гарнизондардың әскери прокурорлары, аудандық көлік прокурорлары, аудан прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорлар, олардың орынбасарлары, сондай-ақ істі бірінші инстанциядағы сотта қарауға қатысқан прокурорлар*) қол қояды.

Прокурордың апелляциялық өтінішхаты қайта қаралатын сот қаулысының, сондай-ақ апелляциялық өтінішхатта келтірілген дәлелдердің негіздемесіне өзге де құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып, екі данада әкелінеді және қаулы шығарған сотқа жіберіледі.

Прокурордың апелляциялық өтінішхат әкелу мерзімін өткізіп алуы оны қарауға қабылдаудан бас тартуға негіз болып табылмайды. Істі дұрыс шешу үшін мерзімдері мен олардың мәнін прокурордың апелляциялық өтінішхатының мазмұнына қарамастан сот тексереді (*ӘҚБтК-нің 832-бабының 2-бөлігі*).

ҚОРЫТЫНДЫ

Сотқа қатысушы прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің міндетті санатының тізбесін білуге, белсенді қатысуға, іс бойынша қорытынды дайындауға, заң бұзушылықтарды анықтауға, апелляциялық өтінішхат дайындауға тиіс.

Сотқа қатысатын прокурор өзінің сыртқы түріне назар аударуы, кәсіби дайындығы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың және өзге де нормативтік құқықтық актілердің қолданыстағы нормаларына бағдарлануы тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша соттарда мемлекет мүдделерінің өкілдігі қатысушы прокурорға үлкен жауапкершілік жүктейді, өйткені заңды және негізделген сот актілерін шығару, сондай-ақ істердің белгілі бір санаттары бойынша сот практикасын әзірлеу көбінесе оның соттағы дәйекті ұстанымына байланысты.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ДЕРЕККӨЗДЕРДІҢ ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы 1995 жылы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданды. [Электрондық ресурс] /Қол жеткізу режимі: http://10.61.42.188/rus/docs/K950001000_ [өтініш беру күні: 01.11.2023];

2. «Прокуратура туралы» Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы 2022 жылғы 5 қарашадағы №155-VII ҚРЗ. [Электрондық ресурс] /Қол жеткізу режимі: <http://10.61.42.188/rus/docs/Z2200000155> [өтініш беру күні: 13.11.2023];

3. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі 2014 жылғы 5 шілдедегі №235-V ҚРЗ. [Электрондық ресурс] /Қол жеткізу режимі: <http://10.61.42.188/rus/docs/K1400000235> [өтініш беру күні: 27.11.2023];

4. «Прокурорлық қадағалауды ұйымдастырудың кейбір мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 17.01.2023 ж. №32 бұйрығымен бекітілген Азаматтық, әкімшілік істер және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша сотта мемлекет мүдделерін білдіруді, атқарушылық іс жүргізуді заңды күшіне енген сот актілерінің заңдылығын қадағалауды ұйымдастыру жөніндегі нұсқаулық (3-қосымша). Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2023 жылғы 18 қаңтарда №31753 болып тіркелді. [Электрондық ресурс] /Қол жеткізу режимі: <http://10.61.42.188/rus/docs/V2300031753> [өтініш беру күні: 30.11.2023].

ӘҚБТК нормаларының жекелеген талаптарының кестесі

№	ӘҚБТК бабы	редакция
1	44-бап 2-б. (әкімшілік айыппұл)	<p>Айыппұл мөлшерін асыруға болмайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ жеке тұлғаға – екі жүз (200) айлық есептік көрсеткіш (бұдан әрі – АЕК); ▪ лауазымды адамға, жекеше нотариуска, жеке сот орындаушысына, адвокатқа, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, сондай-ақ коммерциялық емес ұйымдарға - жеті жүз елу (750)АЕК; ▪ орта кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың(1000)АЕК; ▪ ірі кәсіпкерлік субъектілеріне – екі мың (2000) АЕК.
2	45-бап 2,3-б. (тәркілеу)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Егер ӘҚБТК-нің Ерекше бөлігінде өзгеше көзделмесе, құқық бұзушының меншігі болып табылатын зат қана тәркіленуге жатады. ▪ Аңшылық қаруды, оған оқ-дәрілерді және басқа да рұқсат етілген аңшылық және балық аулау құралдарын тәркілеу аңшылық (балық аулау) негізгі заңды тіршілік көзі болып табылатын адамдарға қолданыла алмайды.
3	46-бап 2, 3, 4, 5-б. (арнайы құқықтан айыру)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Арнайы құқықтан айыру мерзімі бір (1) айдан кем болмауға және екі жылдан аспауға тиіс. ▪ Көлік құралдарын басқару құқығынан айыру мерзімі алты айдан кем болмауға және он (10) жылдан аспауға тиіс. Көлік құралдарын басқару құқығынан айыруды, көлік құралын масаң күйде басқару не масаң күйді куәландырудан белгіленген тәртіппен өтуден жалтару, сондай-ақ аталған адамдардың белгіленген қағидаларды бұзып, өздері қатысушысы болып табылған жол-көлік оқиғасы болған жерден кетіп қалу жағдайларын қоспағанда, бұл құралдарды мүгедектігіне байланысты пайдаланатын адамдарға қолдануға болмайды. ▪ Аң аулау, балық аулау құқығынан, аң аулау қаруын, оның оқ-дәрілерін және балық аулау құралдарын сақтау мен алып жүру құқығынан айыруды, осы құқықты пайдалану тәртібін үнемі бұзуды қоспағанда, аң аулау (балық аулау) өмір сүруінің негізгі заңды көзі болып табылатын адамдарға қолдануға болмайды.
4	ст.47 ч.2 (рұқсатты тоқтату)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Рұқсаттың қолданысын тоқтата тұру мерзімі бір (1) айдан кем болмауға және алты (6) айдан аспауға тиіс
5	48-бап 3-б. (қызметті тоқтата тұру немесе тыйым салу)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Қызметін немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру үш (3) айға дейінгі мерзімге белгіленеді.
6	50-бап 1, 2-б. (әкімшілік қамаққа алу)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Әкімшілік қамаққа алу – отыз (30) тәулікке дейінгі, ал төтенше жағдайлар режимі талаптарын бұзғаны үшін <u>қырық бес тәулікке (45) дейінгі мерзімге</u> белгіленеді. ▪ Жүкті әйелдерге және он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдерге, он сегіз жасқа толмаған адамдарға, бірінші және

		екінші топтардағы мүгедектігі бар адамдарға, сондай-ақ елу сегіз жастан асқан әйелдерге, алпыс үш жастан асқан еркектерге және он төрт жасқа толмаған балаларын жалғыз өзі тәрбиелеп отырған еркектерге әкімшілік қамаққа алуды қолдануға болмайды.
7	32-бап 1, 2, 3, 4-б. (Әскери қызметшінің, прокурордың және тәртіптік жарғылардың не арнайы ережелердің күші қолданылатын өзге де адамдардың өздері әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік жауаптылығы)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Әскери қызметшілер мен әскери жиында жүрген әскери міндеттілер, ӘТҚТК-нің 651, 652, 667, 676, 677, 680, 681-баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтары үшін тәртіптік жарғылар бойынша жауаптылықта болады. Арнаулы мемлекеттік органдар мен құқық қорғау органдарының қызметкерлері қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтары үшін тиісті органдарда қызмет өткеру тәртібін регламенттейтін нормативтік құқықтық актілерге сәйкес жауаптылықта болады. ▪ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы режимін, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режимді, Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпиялар, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы туралы заңнамасын, өрт қауіпсіздігінің талаптарын, жол жүрісі қағидаларын, қызмет орындарынан тыс жерде кеден қағидаларын, Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасын, Қазақстан Республикасының бюджет және салық заңнамасын, Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасын, аң аулау, балық аулау қағидаларын, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану мен қорғау нормаларын, Қазақстан Республикасы экология заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдар жалпы негіздер бойынша әкімшілік жауаптылықта болады. Аталған адамдарға атыс және суық қаруды алып жүру мен сақтау құқығынан айыру және әкімшілік қамаққа алу түрінде әкімшілік жазалар қолдануға болмайды. ▪ Мерзімді әскери қызметін өткеріп жүрген әскери қызметшілер мен әскери және арнайы оқу орындарының курсанттарына әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жаза қолданылмайды. ▪ Әкімшілік жазаны қолдану құқығы берілген органдар (лауазымды адамдар) осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде аталған адамдарға әкімшілік жазалар қолданудың орнына кінәлілерді тәртіптік жауаптылыққа тарту туралы мәселені шешу үшін тиісті органдарға құқық бұзушылықтар туралы материалдарды беруге тиіс.
8	62-бап 1, 2, 3, 5, 6, 7-б. (Ескіру мерзімінің өтуіне байланысты әкімшілік жауаптылықтан босату)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ӘҚБТК-де көзделген жағдайлардан басқа кезде, <u>тұлға әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай (2) өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.</u> ▪ <u>Жеке тұлға әкімшілік</u> сыбайлас жемқорлық құқық

бұзушылық, лауазымды адамдардың кәсіпкерлік қызметке заңсыз араласуы, сондай-ақ жеке кәсіпкерлік субъектілеріне тексерулер және жеке кәсіпкерлік субъектілеріне бару арқылы бақылау мен қадағалаудың өзге де нысандарын жүргізу, сондай-ақ салық салу, қоршаған ортаны қорғау, бәсекелестікті қорғау саласында, кеден ісі саласында, зейнетақымен қамсыздандыру, міндетті әлеуметтік сақтандыру саласында, Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы, мемлекеттік құпиялар туралы, табиғи монополиялар туралы, жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасы саласында құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған күннен бастап бір (1) жыл өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды, ал заңды тұлға (оның ішінде дара кәсіпкер) әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы, қоршаған ортаны қорғау туралы, сондай-ақ жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы, бейбіт жиналыстарды ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы заңнамасы саласында құқық бұзушылық жасағаны үшін, техникалық реттеу объектілерінің сәйкестігін бағалау рәсімдерін бұзғаны үшін – оны жасаған күннен бастап үш(3)жыл өткеннен кейін, ал салық салу, бәсекелестікті қорғау саласындағы, кеден ісі саласындағы, зейнетақымен қамсыздандыру, міндетті әлеуметтік сақтандыру саласында, Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасы саласындағы құқық бұзушылығы үшін оны жасаған күннен бастап бес (5) жыл өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

- Созылып кеткен әкімшілік құқық бұзушылық кезінде, сондай-ақ бюджеттік қатынастар саласында қоғамның және мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделеріне қол сұғылатын әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде тұлға әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап екі (2) ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.
- Қаржы саласында, төлем қабілеттілігін қалпына келтіру, оңалту және банкроттық кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде тұлға әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап үш (3) жылдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатады, бірақ әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап екі (2) ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылмайды.
- Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) алып келген, ақшамен және (немесе) өзге де мүлікпен операциялар жасағаны үшін заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап үш (3)жылдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатады.
- Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолдану мерзімінің өтуі сараптама тағайындалған кезден бастап, прокурорлық қадағалау және ден қою актілерін қарау кезеңіне,

		<p><u>өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамды күштеп әкелу туралы ұйғарым шығарылған, сондай-ақ іс сотқа немесе мемлекеттік органның әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген лауазымды адамына жіберілген кезден бастап тоқтатыла тұрады.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Бұл мерзімдерді есептеу сараптама нәтижелері алынған кезден бастап, прокурорлық қадағалау және ден қою актісі бойынша шешім қабылданған күннен бастап, сондай-ақ әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам күштеп әкелу туралы ұйғарымды орындайтын органға (лауазымды адамға) іс жүзінде жеткізілген кезден бастап қайта басталады. ▪ Күштеп әкелудің жалпы мерзімі бір (1) айдан аспауға тиіс. ▪ Құқық бұзушының әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болған кезде қылмыстық іс тоқтатылған жағдайда, <u>тұлға оны тоқтату туралы шешім келіп түскен күннен бастап үш (3) айдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін.</u> ▪ Егер осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген мерзімдер өткенге дейін тұлға жаңа әкімшілік құқық бұзушылық жасаса, әкімшілік құқық бұзушылық үшін жаза қолдану мерзімінің өтуіне үзіліс жасалады. Мұндай жағдайларда мерзімді есептеу жаңа әкімшілік құқық бұзушылық анықталған кезден басталады. ▪ Ескертпе. ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің бабында көзделген белгілі бір іс-әрекеттің бірыңғай құрамының үздіксіз жүзеге асырылуымен сипатталатын және оны анықтаған кезде аяқталмаған құқық бұзушылық созылып кеткен құқық бұзушылық деп танылады.
9	64-бап 1, 1-1, 2-б. (Әкімшілік жауаптылықтан тараптардың татуласуына байланысты босату)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ӘҚБтК-нің 73-1 баптың 1-б., 73-2 баптың 1-б., 73-3 баптың, 79 баптың 1-б., 146, 185, 186, 190 баптың 5,6-б, 220 баптың, 229 баптың 2-б.- көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жәбірленушінің арызы бойынша ғана қозғалады және ол әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғамен татуласқаннан кейін тоқтатылуға жатады. ▪ ӘҚБтК-нің 73 баптың, 73-1 баптың 1-1-б., 73-2 баптың 1-1-б. және 73-3-баптарда көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды алғаш рет жасаған адамдар жәбірленушілермен, арыз иелерімен, оның ішінде медиация тәртібімен татуласса және келтірген зиянын жуып-шайса, сот оларды әкімшілік жауаптылықтан босатуы мүмкін. ▪ Осы бөліктің ережелері ӘҚБтК-нің 73-бабы, 73-1-бабының 1-1-б. және 73-2-бабының 1-1-б. бойынша тараптардың татуласуына байланысты бір жыл ішінде әкімшілік жауаптылықтан босатылған адамдарға қолданылмайды. ▪ Татуласу жәбірленуші мен әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға қол қойған жазбаша келісім негізінде жүзеге асырылады.
10	66-баптың 1, 2-б., 71-бап (Кәмелетке	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Кәмелетке толмаған адамға салынатын әкімшілік айыппұлдың мөлшерін <u>ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің бабында</u>

	<p><i>толмағандарға әкімшілік жазалар қолданудың ерекшеліктері)</i></p>	<p><u>көзделген айыппұл мөлшеріне қарамастан, он айлық есептік көрсеткіштен асыруға болмайды.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Кәмелетке толмаған адамның айыппұл төлеуге жеткілікті мүлкі болмаған жағдайда, айыппұл ата-анасына немесе оларды алмастыратын адамдарға салынады. ▪ Арнайы құқықтан айыру кәмелетке толмағандарға <u>бір жылдан аспайтын мерзімге қолданылуы мүмкін.</u> ▪ <u>ӘҚБтК-нің 62-бабында көзделген ескіру мерзімдері</u> кәмелетке толмағандарды әкімшілік жауаптылықтан немесе әкімшілік жазаны орындаудан босату кезінде <u>жартысына қысқартылады.</u>
--	---	---

Әкімшілік жаза қолдану туралы қорытынды үлгісі

Құрметті сот, процеске қатысушылар!

Бүгін біз ӘҚБтК-нің _____ бабы _____ бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауды аяқтадық.

_____ анықталды.

_____ іс-әрекетінде шынында да, ӘҚБтК-нің _____ бабы _____ бөлігінде көзделген _____ сияқты әкімшілік құқық бұзушылық құрамының белгілері бар.

_____ әкімшілік құқық бұзушылық жасаудағы кінә, сондай-ақ жеткілікті және жол берілетін дәлелдемелер болып табылатын істің басқа материалдарымен расталады.

Әкімшілік жаза қолдану кезінде соттан әкімшілік құқық бұзушылықтың сипатын, істің нақты мән-жайларын, кінәлінің жеке басы, оның мүлдіктік жағдайы туралы деректерді,

жауапкершілікті жеңілдететін: _____, кінәні ауырлататын жағдайлар: _____ мән-жайларды ескеруді сұраймын.

Баяндалғанды ескере отырып, соттан ӘҚБтК-нің _____ бабы _____ бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартуды және оны _____ тәулік мерзімге әкімшілік қамаққа алу түрінде әкімшілік жазаға тартуды сұраймын.

Назар аударғаныңыз үшін рахмет!

Іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қорытынды үлгісі

Құрметті сот, процеске қатысушылар!

Бүгін біз ӘҚБтК-нің _____ бабы _____ бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауды аяқтадық.

_____ анықталды.

_____ іс-әрекетінде шынында да, ӘҚБтК-нің _____ бабы _____ бөлігінде көзделген _____ сияқты әкімшілік құқық бұзушылық құрамының белгілері бар.

_____ әкімшілік құқық бұзушылық жасаудағы кінә, сондай-ақ жеткілікті және жол берілетін дәлелдемелер болып табылатын істің басқа материалдарымен расталады.

Сонымен қатар ӘҚБтК-нің 62-бабының 1-бөлігіне сәйкес адам әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай өткен соң әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Іс материалдарынан _____ құқық бұзушылық жасалды _____, ал іс тек ___ күн өткеннен кейін сотқа жіберілді _____, яғни, _____. Осыған байланысты, істі сотқа жолдау сәтінде _____ әкімшілік жауапкершілікке тартудың екі айлық ескіру мерзімі аяқталды.

ӘҚБтК 741-бабының 1-бөлігінің 5-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу басталмайды, ал басталған іс әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімі өткен кезде тоқтатылуға жатады.

Баяндалғанды ескере отырып, соттан жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімі өтіне байланысты ӘҚБтК-нің _____ бабы _____ бөлігі бойынша _____ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу тоқтатылсын.

Сонымен қатар іс қозғалған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама нормаларының талаптарын сақтамағаны үшін _____ атына жеке қаулы шығару туралы сот алдында өтініш білдіремін, өйткені оны уақтылы қозғамау нәтижесінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам _____ жасаған әрекеті үшін жауаптылықтан құтыла алды.

Назар аударғаныңыз үшін рахмет!

Апелляциялық өтінішхат үлгісі

_____ облыстық сотқа

АПЕЛЛЯЦИЯЛЫҚ ӨТІНІШХАТ*Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға*

_____ жылғы _____ қ. әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жөніндегі мамандандырылған соттың қаулысымен Қазақстан Республикасының Кодексінің _____ бабы _____ бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы (бұдан әрі - ӘҚБтК) және әкімшілік өндіріп алу түрінде _____ тәулік әкімшілік қамауға алынды.

Іс бойынша өткізілген сот актісі _____ мынадай негіздер бойынша заңсыздық пен негізсіздікке байланысты болуға тиіс.

ӘҚБтК 62-бабының 1-бөлігіне сәйкес адам әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай өткен соң әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Іс материалдарынан _____ құқық бұзушылық жасалды _____, ал іс тек _____ күн өткеннен кейін сотқа жіберілді _____, яғни, _____. Осыған байланысты, істі сотқа жолдау сәтінде _____ әкімшілік жауапкершілікке тартудың екі айлық ескіру мерзімі аяқталды.

ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 5-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу басталмайды, ал басталған іс әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімі өткен кезде тоқтатылуға жатады.

ӘҚБтК-нің 840-бабы 2-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының күшін жоюға әкімшілік жауаптылық туралы заңды дұрыс қолданбау негіз болып табылады.

ӘҚБтК-нің _____ бабын басшыққа ала отырып,

ӨТІНІШ БІЛДІРЕМІН:

_____ жылғы _____ қ. әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жөніндегі мамандандырылған соттың осы іс бойынша қаулысы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің күшін жойылсын, әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімі өткеннен кейін ӘҚБтК-нің _____ бабы _____ бөлігі бойынша оған қатысты іс жүргізу тоқтатылсын.

_____ ауданының прокуроры

қолы

ТАӘ

**АКАДЕМИЯ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ
ПРИ ГЕНЕРАЛЬНОЙ ПРОКУРАТУРЕ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
**ПО УЧАСТИЮ ПРОКУРОРА В СУДЕ
ПЕРВОЙ ИНСТАНЦИИ ПО ДЕЛАМ
ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ**

Косшы, 2024

УДК 347.963
ББК 67.72
К 12

Рецензенты:

Туремуратулы А. – старший прокурор управления Группы надзора за законностью производства по делам об административных правонарушениях Службы по защите общественных интересов Генеральной прокуратуры Республики Казахстан;

Абеуов Е.Т. – начальник Центра координации исследований и изучения проблем правоохранительной деятельности Академии правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре Республики Казахстан.

ISBN 978-601-81094-3-0

Кабиденов Р.Ш.

По участию прокурора в суде первой инстанции по делам об административных правонарушениях: методические рекомендации / Р.Ш. Кабиденов. – Косшы: Академия правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре Республики Казахстан, 2024. – 21 с.

Методические рекомендации подготовлены в помощь слушателям, впервые поступающим на службу в органы прокуратуры, сотрудникам органов прокуратуры и преподавателям Академии.

УДК 347.963
ББК 67.72
К 12

Рекомендовано к опубликованию решением Учебно-методического совета Академии правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре Республики Казахстан (протокол №8 от 09 февраля 2024 г.).

ISBN 978-601-81094-3-0

СОДЕРЖАНИЕ

1. Введение	4
2. Нормативно-правовая база	5
3. Дела об административных правонарушениях обязательной категории.....	5-8
4. Участие прокурора в суде первой инстанции по делам об административных правонарушениях	8-11
5. Заключение	12
6. Список используемых источников	13
7. Приложение №1 (таблица отдельных требований норм КоАП)	14-18
8. Приложение №2 (шаблон заключения о наложении административного взыскания)	19
9. Приложение №3 (шаблон заключения о прекращении производства по делу)	20
10. Приложение №4 (шаблон апелляционного ходатайства)	21

ВВЕДЕНИЕ

Статьей 83 Конституции Республики Казахстан, статьей 6 Конституционного закона Республики Казахстан «О прокуратуре» представление интересов государства в суде возложено на органы прокуратуры.

В целях реализации своих полномочий, предусмотренных законодательством об административных правонарушениях, прокурор:

- ✓ участвует в производстве по делам об административных правонарушениях;
- ✓ заявляет ходатайства и отводы;
- ✓ представляет доказательства и участвует в их исследовании;
- ✓ дает заключения о наложении административного взыскания либо о прекращении производства по делу;
- ✓ ходатайствует перед судом о вынесении частного постановления в адрес должностных лиц государственных органов, физических и юридических лиц, допустивших нарушение закона;
- ✓ изучает постановление суда первой инстанции на предмет его законности;
- ✓ в случае незаконности приносит апелляционное ходатайство.

Тем самым, представляя интересы государства в судах по делам об административных правонарушениях, прокурор, должен способствовать вынесению законного судебного постановления, реагировать на любое нарушение, допущенное со стороны физических, юридических, должностных лиц и суда, путем внесения актов прокурорского надзора и реагирования.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВАЯ БАЗА

Для участия в суде по делам об административных правонарушениях прокурору необходимо на постоянной основе иметь под рукой **Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях** (далее - КоАП), а также следующие основные нормативные правовые акты:

➤ **приказ Генерального Прокурора Республики Казахстан «О некоторых вопросах организации прокурорского надзора» от 17 января 2023 года №32 «Об утверждении Инструкции по организации надзора за законностью судебных актов, вступивших в законную силу, представительства интересов государства в суде по гражданским, административным делам и делам об административных правонарушениях, исполнительного производства»** (далее – *отраслевая Инструкция*);

➤ **нормативные постановления Верховного Суда Республики Казахстан:**

- О некоторых вопросах применения судами норм Общей части КоАП от 22 декабря 2016 года №12;
- О некоторых вопросах применения судами норм Особенной части КоАП от 6 октября 2017 года №7;
- О постановлении суда по делу об административном правонарушении от 20 апреля 2018 года №5;
- О применении мер обеспечения производства по делам об административных правонарушениях от 9 апреля 2012 года №1.

ДЕЛА ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ ОБЯЗАТЕЛЬНОЙ КАТЕГОРИИ

Судом рассматривается большое количество дел об административных правонарушениях, но прокурор принимает участие не по всем, поскольку для него они делятся на две категории: обязательную и необязательную.

Прокурор должен принимать участие в суде только лишь по делам об административных правонарушениях, относящимся к перечню обязательной категории, которые отражены в пункте 25 отраслевой Инструкции (*приложение 3, глава 3 регулирует вопросы представительства интересов государства в судах по делам об административных правонарушениях*).

Согласно п.25 отраслевой Инструкции **прокурор обязан принять участие** в суде по делам об административных правонарушениях:

➤ **1) в отношении несовершеннолетних;**

Несовершеннолетними признаются лица, которым ко времени совершения административного правонарушения исполнилось шестнадцать (16), но не исполнилось восемнадцати (18) лет (*ч.1 ст.65 КоАП*).

Это связано с тем, что физические лица подлежат административной ответственности только с шестнадцати (16) лет (ст.28 КоАП).

✓ Поэтому, прокурор должен принять участие по всем делам, где протоколы об административных правонарушениях составлены именно в отношении несовершеннолетних лиц.

➤ **2) по которым санкция статьи Особенной части КоАП предусматривает альтернативное наложение взыскания в виде административного ареста.**

✓ Прокурор должен принять участие по всем делам, где санкция статьи влечет только административный арест, без какой-либо альтернативы (ч.2 ст.73; ч.2 ст.73-1; ч.2 ст.73-2; ч.4 ст.80-1; ч.2 ст.147-1; ч.2 ст.434; ч.1 ст.461; ч.2 ст.516; ч.7 ст.517; ч.4 ст.590; ч.ч.1,3,3-1,3-2,6,7 ст.608; ч.3,4,5,9,10 ст.613; ч.2 ст.667; ч.2,3 ст.669 КоАП).

К примеру, санкция ч.2 ст.434 КоАП (мелкое хулиганство) - влечет административный арест на срок от пятнадцати до тридцати суток.

Другой пример, санкция ч.1 ст.608 КоАП (управление транспортным средством водителем, находящимся в состоянии алкогольного опьянения...) - влечет административный арест на пятнадцать суток и лишение права управления транспортным средством сроком на семь лет.

По делам, санкции статей Особенной части КоАП которых предусматривают альтернативное наложение административного ареста, если одним из участников процесса заявлено ходатайство о необходимости его участия.

Прокурор **не должен** принимать участие по тем делам, где санкция статьи наряду с административным арестом предусматривает альтернативу, то есть предупреждение, штраф и т.д.

Например, санкция части 1 статьи 434 КоАП (мелкое хулиганство) - влечет штраф в размере двадцати месячных расчетных показателей либо административный арест на срок от пяти до пятнадцати суток.

✓ Вместе с тем, **прокурор должен будет принять участие** по ч.1 ст.434 КоАП (необязательная категория), где есть альтернатива, только в случае если кто-нибудь из участников процесса заявит ходатайство о необходимости участия прокурора, которое судом будет удовлетворено и вынесено определение.

➤ **3) влекущим выдворение иностранца или лица без гражданства за пределы Республики Казахстан;**

✓ Прокурор должен принять участие по всем делам, по которым предусмотрено выдворение иностранца или лица без гражданства за пределы Республики Казахстан (ст.109; ч.2 ст.443-1; ч.3 ст.449; ч.ч.8,9 ст.488; ч.ч.3,7 ст.490; ч.2 ст.495; ч.ч.2,3 ст.496; ч.4 ст.510; ч.2 ст.513; ч.2 ст.514; ч.2 ст.516; ч.ч.2,4,5,6,7 ст.517 КоАП).

➤ **4) возбужденным им самим;**

✓ Прокурор должен принять участие по всем делам, где прокурором вынесено постановление о возбуждении дела об административном правонарушении.

Справочно: ст.805 КоАП - прокурор выносит постановление о возбуждении дел об административных правонарушениях по ст.ст.74, 75, 76, 77, 78, 81, 82, 82-1, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118,

119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 130, 173, 214, 361, 362, 363, 439, 451, 452, 453, 455, 456, 456-1, 457, 465, 490, 498, 507, 508, 653, 660, 664-1, 666, 675, 680 КоАП.

Прокурор вправе вынести постановление о возбуждении дела и об ином административном правонарушении.

➤ **5) по которым его участие признано необходимым вышестоящим прокурором по письменному указанию;**

✓ Прокурор должен принять участие по всем делам необязательной категории, в случае наличия письменного указания вышестоящего прокурора.

➤ **6) в области предпринимательской деятельности, по которым должностные лица антимонопольного органа и уполномоченного органа, осуществляющего руководство в сферах естественных монополий, имеют право рассматривать и составлять протоколы об административных правонарушениях;**

✓ Прокурор должен принять участие по делам в области предпринимательской деятельности, по которым должностные лица антимонопольного органа имеют право рассматривать и составлять протоколы (ч.ч.1,2,3,3-1,4 ст.159; ч.2 ст.160 КоАП).

✓ Прокурор должен принять участие по делам в области предпринимательской деятельности, по которым уполномоченный орган, осуществляющий руководство в сферах естественных монополий, имеет право рассматривать и составлять протоколы (ч.ч.1,3 ст.171 КоАП).

➤ **7) в области охраны окружающей среды;**

✓ Прокурор должен принять участие по всем делам в области охраны окружающей среды (глава 21 КоАП), которые рассматривает суд (ч.2 ст.327-2; ч.ч.3,4 ст.328; ч.4 ст.331; ч.1 ст.344; ч.14 ст.356; ст.357; ч.1 ст.360; ст.381-1; ч.ч.2,3 ст.382; ч.ч.3,4 ст.383; ч.2 ст.385; ст.389, ч.3 ст.392; ч.2 ст.395; ч.2 ст.396; ст.398 КоАП).

➤ **8) в области налогообложения;**

✓ Прокурор должен принять участие по всем делам в области налогообложения (глава 16 КоАП), которые рассматривает суд (ч.ч.4,5,6 ст.281; ч.ч.3,4,6,7,11,13 ст.282; ст.283; ст.283-1 КоАП).

➤ **9) в сфере таможенного дела;**

✓ Прокурор должен принять участие по всем делам в сфере таможенного дела (глава 29 КоАП), которые рассматривает суд (ч.1-1 ст.528; ч.2 ст.532; ч.ч.1-1,3,4 ст.543; ст.544; ст.545; ч.2 ст.548; ст.549; ст.550; ч.2 ст.552 КоАП).

➤ **10) об обжаловании постановлений уполномоченных органов (должностных лиц), в подведомственность которых входит рассмотрение дел, указанных в п.п.6), 7), 8) и 9) п.25 отраслевой Инструкции;**

✓ Прокурор должен принять участие по обжалованным в суд постановлениям уполномоченных органов (должностных лиц), в подведомственность которых входит рассмотрение дел (в области предпринимательской деятельности, по которым должностные лица антимонопольного органа и уполномоченного органа, осуществляющего руководство в сферах естественных монополий, имеют право рассматривать и составлять протоколы об административных правонарушениях; в области охраны окружающей среды; в области налогообложения; в сфере таможенного дела).

➤ **11) о коррупционных правонарушениях.**

✓ Прокурор должен принять участие по всем делам о коррупционных правонарушениях (*глава 34 КоАП*), которые рассматривает суд (*ст.676, ст.677, ст.678, ст.679, ст.680, ст.681 КоАП*).

УЧАСТИЕ ПРОКУРОРА В СУДЕ ПЕРВОЙ ИНСТАНЦИИ ПО ДЕЛАМ ОБ АДМИНИСТРАТИВНЫХ ПРАВОНАРУШЕНИЯХ

Дела об административных правонарушениях судом рассматриваются в течение пятнадцати (15) суток со дня получения материалов дела (*ст.829-5 КоАП*).

В случае поступления ходатайств от участников процесса либо при необходимости дополнительного выяснения обстоятельств, этот срок может быть продлен не более чем на пятнадцать (15) суток.

Дело об административном правонарушении, санкция которого влечет административный арест, административное выдворение за пределы Республики Казахстан, судом рассматривается в день получения материалов, а в отношении лица, подвергнутого административному задержанию, – не позднее двадцати четырех часов с момента его задержания.

Для участия в суде первой инстанции, прокурору необходимо заблаговременно ознакомиться с уведомлениями /извещениями/ (*ст.ст.743, 759 КоАП*), графиком судебных процессов (*наладить взаимодействие с секретарем судебного заседания*) и сделать по ним выборку дел обязательной категории.

По делам, которые судом рассматриваются в день получения материалов дела, секретари судебного заседания, как правило, уведомляют прокурора с помощью телефонной связи.

Участвующий прокурор до начала судебного заседания обязан внимательно изучить материалы дела об административном правонарушении и согласно п.27 отраслевой Инструкции о результатах предварительно доложить вышестоящему прокурору или курирующему заместителю (*предварительный доклад не требуется только в случае незамедлительного рассмотрения дела*).

При изучении материалов дела, особое внимание следует обратить на:

- ✓ дату и место составления протокола об административном правонарушении;
- ✓ должность, фамилию и инициалы лица, его составившего;
- ✓ анкетные данные лица, в отношении которого ведется производство по делу;
- ✓ место, время совершения, существо, квалификацию административного правонарушения;
- ✓ язык производства, разъяснение прав и обязанностей;
- ✓ наличие подписи лица, составившего протокол, потерпевших и свидетелей, понятых в случаях их участия;
- ✓ сроки составления протокола, предусмотренные ст.806 КоАП;
- ✓ сроки направления материалов, предусмотренные ст.808 КоАП;

- ✓ сроки давности, предусмотренные ст.62 КоАП.

В ходе судебного процесса прокурор независим и подчиняется только закону.

Прокурор должен принимать активное участие, а не быть простым наблюдателем, он вправе задавать вопросы всем участникам процесса, заявлять суду ходатайства о вызове дополнительных свидетелей, истребовании дополнительных доказательств, имеющих значение для дела, о проведении экспертизы, приглашении специалиста и т.д.

Если лицо, в отношении которого ведется производство по делу, является несовершеннолетним, обязательно должен участвовать его законный представитель (ч.6 ст.746 КоАП).

Участие защитника в производстве по делу об административном правонарушении обязательно в случаях, если (ст.749 КоАП):

- 1) об этом ходатайствует лицо, привлекаемое к административной ответственности;
- 2) лицо, привлекаемое к административной ответственности, в силу физических или психических недостатков не может самостоятельно осуществлять свое право на защиту;
- 3) лицо, привлекаемое к административной ответственности, не владеет языком, на котором ведется производство;
- 4) лицо, привлекаемое к административной ответственности, является несовершеннолетним.

Если защитник не приглашен самим лицом, привлекаемым к административной ответственности, его законными представителями, а также другими лицами по его поручению, судья обязан обеспечить участие защитника на соответствующей стадии производства, о чем им выносятся постановления.

При рассмотрении дела в судебном заседании, необходимо выяснять:

- ✓ было ли совершено административное правонарушение;
- ✓ виновно ли данное лицо в его совершении;
- ✓ подлежит ли оно административной ответственности;
- ✓ имеются ли обстоятельства, смягчающие (ст.56 КоАП) и отягчающие ответственность (ст.57 КоАП);
- ✓ причинен ли имущественный ущерб;
- ✓ обстоятельства, предусмотренные ст.ст.741 (исключающие производство по делу), 742 (позволяющие не привлекать к ответственности) КоАП;
- ✓ правильно ли составлены протокол об административном правонарушении и другие протоколы, предусмотренные КоАП;
- ✓ правильно ли оформлены иные материалы дела;
- ✓ имеются ли обстоятельства, исключающие производство по делу, позволяющие не привлекать лицо к административной ответственности;
- ✓ другие обстоятельства, имеющие значение для правильного разрешения дела.

Прокурор, участвуя в суде, выступает своего рода ориентиром в вынесении законного и справедливого судебного акта, путем дачи заключения по делу.

Заключение прокурора состоит из двух видов: о наложении административного взыскания (*приложение №2*) либо о прекращении производства по делу (*приложение №3*), и должно содержать следующие выводы:

- ✓ заключение прокурора об установленных в судебном заседании обстоятельствах дела;
- ✓ о наличии или отсутствии вины правонарушителя, правильности квалификации его деяний;
- ✓ о доказательствах, на основании которых прокурор пришел к одному из вышеуказанных выводов;
- ✓ о применении к нему того или иного взыскания либо о необходимости прекращения дела.

При даче заключения прокурор должен руководствоваться своими внутренними убеждениями, основанными на тщательном изучении материалов дела, предлагаемая им мера взыскания должна строго соответствовать закону, быть справедливой, соответствующей характеру правонарушения, обстоятельствам совершения, личности правонарушителя.

Более строгий вид взыскания из числа предусмотренных за совершенное административное правонарушение должен быть назначен лишь в случаях, если менее строгий не сможет обеспечить достижение целей наказания.

При необходимости, в конце заключения прокурор ориентирует суд о вынесении частного постановления об устранении причин и условий, способствовавших совершению правонарушения.

Примечание: приложенные образцы шаблонов двух видов заключений прокуроров (*приложение №2 и №3*) предназначены для помощи молодым сотрудникам органов прокуратуры и носят исключительно рекомендательный характер, поскольку отраслевая Инструкция не требует их составления в суде первой инстанции в письменном виде (*п.27 составляют лишь при согласии с постановлением апелляционной инстанции*).

По результатам рассмотрения дела об административном правонарушении суд выносит одно из следующих постановлений: о наложении административного взыскания либо о прекращении производства по делу, которое оглашается незамедлительно.

Получив постановление суда, участвующий прокурор обязан в апелляционные сроки (*ч.1 ст.832 КоАП в течение десяти суток со дня вручения постановления*) проверить его на предмет законности и обоснованности.

Следует отметить, что прокурор независимо от участия в судебном рассмотрении, также обязан проверить законность судебных постановлений по делам необязательной категории (*п.27 отраслевой Инструкции*):

- о прекращении производства по делу об административном правонарушении;

- об административном аресте *(в течение суток с момента его поступления)*.

При выявлении незаконных и необоснованных судебных актов, прокурор должен внести апелляционное ходатайство *(приложение №4)*.

Апелляционное ходатайство вносится при наличии оснований к отмене либо изменению постановления суда, предусмотренных ст.840 КоАП:

- ✓ несоответствие выводов судьи о фактических обстоятельствах дела, изложенных в постановлении суда, исследованным при рассмотрении жалобы, апелляционного ходатайства прокурора доказательствам;
- ✓ неправильное применение закона об административной ответственности;
- ✓ существенное нарушение процессуальных норм КоАП;
- ✓ несоответствие наложенного постановлением административного взыскания характеру совершенного правонарушения, личности виновного или имущественному положению юридического лица.

Апелляционное ходатайство прокурора вносится в письменном виде либо в форме электронного документа, удостоверенного электронной цифровой подписью, и в нем должны быть указаны:

- ✓ наименование суда, которому подается апелляционное ходатайство прокурора;
- ✓ точное наименование юридического лица, место нахождения (почтовый адрес) прокурора, принесшего апелляционное ходатайство;
- ✓ наименование суда, на постановление которого приносится апелляционное ходатайство;
- ✓ содержание пересматриваемого по апелляционному ходатайству прокурора постановления суда, а также причины, по которым прокурор, внесший апелляционное ходатайство, считает постановление суда нарушающим права или свободы;
- ✓ четко сформулированные просьба, требование прокурора, внесшего апелляционное ходатайство.

Апелляционное ходатайство подписывается прокурором *(Генеральный Прокурор, заместители Генерального Прокурора, Главный военный и транспортный прокуроры, прокуроры областей и приравненные к ним прокуроры, военные прокуроры регионов и гарнизонов, районные транспортные прокуроры, прокуроры районов и приравненные к ним прокуроры, их заместители, а также прокуроры, участвовавшие в рассмотрении дела в суде первой инстанции)*.

Апелляционное ходатайство прокурора вносится в двух экземплярах с приложением копий пересматриваемого постановления суда, а также иных документов в обоснование приведенных в апелляционном ходатайстве доводов и направляется в суд первой инстанции, вынесший постановление.

Пропуск срока на принесение апелляционного ходатайства прокурором не является основанием к отказу в его принятии к рассмотрению. Сроки и их значение для правильного разрешения дела проверяются судом независимо от содержания апелляционного ходатайства прокурора *(ч.2 ст.832 КоАП)*.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Участвующий в суде прокурор, должен знать перечень обязательной категории дел об административных правонарушениях, принимать активное участие, уметь готовить заключение по делу, выявлять нарушения закона, готовить апелляционное ходатайство.

Прокурор, участвующий в суде, должен обращать внимание на свой внешний вид, быть профессионально подготовленным, ориентироваться в действующих нормах законодательства об административных правонарушениях и иных нормативных правовых актов.

Представительство интересов государства в судах по делам об административных правонарушениях накладывает на участвующего прокурора большую ответственность, так как именно от его последовательной позиции в суде во многом зависит вынесение законных и обоснованных судебных актов, а также выработка судебной практики по тем или иным категориям дел.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Конституция Республики Казахстан принята на республиканском референдуме 30 августа 1995 года. [Электронный ресурс] / Режим доступа: http://10.61.42.188/rus/docs/K950001000_ [дата обращения: 01.11.2023];

2. Конституционный Закон Республики Казахстан «О прокуратуре» от 5 ноября 2022 года №155-VII ЗРК. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://10.61.42.188/rus/docs/Z2200000155> [дата обращения: 13.11.2023];

3. Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях от 5 июля 2014 года №235-V ЗРК. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://10.61.42.188/rus/docs/K1400000235> [дата обращения: 27.11.2023];

4. Инструкция по организации надзора за законностью судебных актов, вступивших в законную силу, представительства интересов государства в суде по гражданским, административным делам и делам об административных правонарушениях, исполнительного производства (*приложение 3*), утвержденная приказом Генерального Прокурора Республики Казахстан от 17.01.2023г. №32 «О некоторых вопросах организации прокурорского надзора». Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 18 января 2023 года №31753. [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://10.61.42.188/rus/docs/V2300031753> [дата обращения: 30.11.2023].

Таблица отдельных требований норм КоАП

№	Статья КоАП	редакция
1	ст.44 ч.2 (административный штраф)	<p>Размер штрафа, <u>не может превышать</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>на физическое лицо</u> - двести (200) месячных расчетных показателей (далее – МРП); ▪ <u>на должностное лицо, частного нотариуса, частного судебного исполнителя, адвоката, субъектов малого предпринимательства, а также некоммерческие организации</u> - семьсот пятьдесят (750) МРП; ▪ <u>на субъектов среднего предпринимательства</u> – тысячу (1000) МРП; ▪ <u>на субъектов крупного предпринимательства</u> - две тысячи (2000) МРП.
2	ст.45 ч.ч.2, 3 (конфискация)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Конфискации подлежит лишь предмет, являющийся собственностью нарушителя, если иное не предусмотрено Особенной частью КоАП. ▪ Конфискация охотничьего оружия, боевых припасов к нему и других разрешенных орудий охоты и рыболовства не может применяться к лицам, для которых охота (рыболовство) является основным законным источником существования.
3	ст.46 ч.ч.2, 3, 4, 5 (лишение специального права)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Срок лишения специального права</u> не может быть менее одного (1) месяца и более двух (2) лет. ▪ <u>Срок лишения права управления транспортными средствами</u> не может быть менее шести (6) месяцев и более десяти (10) лет. ▪ Лишение права управления транспортными средствами не может применяться к лицам, которые пользуются этими средствами в связи с инвалидностью, за исключением случаев управления транспортным средством в состоянии опьянения либо уклонения от прохождения в установленном порядке освидетельствования на состояние опьянения, а также оставления указанными лицами в нарушение установленных правил места дорожно-транспортного происшествия, участниками которого они являлись. ▪ Лишение права охоты, рыболовства, хранения и ношения охотничьего оружия, боевых припасов к нему и рыболовных снастей не может применяться к лицам, для которых охота (рыболовство) является основным законным источником существования, за исключением систематического нарушения порядка пользования этим правом.
4	ст.47 ч.2 (приостановление разрешения)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Срок приостановления действия разрешения</u> не может быть менее одного (1) и более шести (6) месяцев.
5	ст.48 ч.3 (приостановление или запрещение деятельности)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>Приостановление деятельности или отдельных ее видов</u> устанавливается на срок до трех (3) месяцев.

6	<p>ст.50 ч.ч.1, 2 (административный арест)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Административный арест устанавливается на срок <u>до тридцати (30) суток</u>, а за нарушение требований режима чрезвычайного положения - <u>до сорока пяти (45) суток</u>. ▪ Административный арест <u>не может применяться к беременным женщинам и женщинам, имеющим детей в возрасте до четырнадцати лет, лицам, не достигшим восемнадцатилетнего возраста, лицам с инвалидностью первой и второй групп, а также женщинам в возрасте свыше пятидесяти восьми лет, мужчинам свыше шестидесяти трех лет и мужчинам, в одиночку воспитывающим детей, не достигших четырнадцатилетнего возраста.</u>
7	<p>ст.32 ч.ч.1, 2, 3, 4 (административная ответственность военнослужащего, прокурора и иных лиц, на которых распространяется действие дисциплинарных уставов либо специальных положений, за совершение ими административных правонарушений)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Военнослужащие и находящиеся на воинских сборах военнообязанные несут ответственность за административные правонарушения, совершенные при исполнении служебных обязанностей, по дисциплинарным уставам, за исключением случаев, предусмотренных статьями 651, 652, 667, 676, 677, 680, 681 КоАП. Сотрудники специальных государственных и правоохранительных органов за административные правонарушения, совершенные при исполнении служебных обязанностей, несут ответственность в соответствии с нормативными правовыми актами, регламентирующими порядок прохождения службы в соответствующих органах. ▪ За нарушения режима Государственной границы Республики Казахстан, режима в пунктах пропуска через Государственную границу Республики Казахстан и таможенную границу Евразийского экономического союза, законодательства Республики Казахстан о государственных секретах, санитарно-эпидемиологического благополучия населения, требований пожарной безопасности, правил дорожного движения, таможенных правил вне места службы, законодательства Республики Казахстан о бухгалтерском учете и финансовой отчетности, бюджетного и налогового законодательства Республики Казахстан, законодательства Республики Казахстан о государственных закупках, правил охоты, рыболовства, требований экологического законодательства Республики Казахстан, норм рационального использования и охраны природных ресурсов <u>лица, указанные в части первой настоящей статьи, несут административную ответственность на общих основаниях. К указанным лицам не могут быть применены административные взыскания в виде лишения права ношения и хранения огнестрельного и холодного оружия и административного ареста.</u> ▪ К военнослужащим, проходящим срочную воинскую службу, и курсантам военных и специальных учебных заведений <u>не может быть применено административное взыскание в виде административного штрафа.</u> ▪ Органы (должностные лица), которым предоставлено право налагать административные взыскания, вместо наложения административных взысканий на лиц, указанных в частях первой

		<p>и третьей настоящей статьи, должны передавать материалы о правонарушениях соответствующим органам для решения вопроса о привлечении виновных к дисциплинарной ответственности.</p>
8	<p>ст.62 ч.ч.1, 2, 3, 5, 6, 7 (освобождение от административной ответственности в связи с истечением срока давности)</p>	<p>▪ <u>Лицо не подлежит привлечению к административной ответственности по истечении двух (2) месяцев со дня совершения административного правонарушения</u>, кроме случаев, предусмотренных КоАП.</p> <p>▪ <u>Физическое лицо не подлежит привлечению к административной ответственности за совершение административного коррупционного правонарушения, незаконное вмешательство должностных лиц в предпринимательскую деятельность, а также за правонарушения в области проведения проверок субъектов частного предпринимательства и иных форм контроля и надзора с посещением субъектов частного предпринимательства, налогообложения, охраны окружающей среды, защиты конкуренции, сфере таможенного дела, в области пенсионного обеспечения, обязательного социального страхования, законодательства Республики Казахстан об энергосбережении и повышении энергоэффективности, о государственных секретах, о естественных монополиях, о недрах и недропользовании, о порядке организации и проведения мирных собраний – по истечении одного (1) года со дня его совершения, а юридическое лицо (в том числе индивидуальный предприниматель) не подлежит привлечению к административной ответственности за совершение административного коррупционного правонарушения, правонарушения в области законодательства Республики Казахстан об энергосбережении и повышении энергоэффективности, об охране окружающей среды, а также о недрах и недропользовании, о порядке организации и проведения мирных собраний, за нарушение процедур оценки соответствия объектов технического регулирования – по истечении трех (3) лет со дня его совершения, за правонарушения в области налогообложения, защиты конкуренции, сфере таможенного дела, в области пенсионного обеспечения, обязательного социального страхования, законодательства Республики Казахстан о естественных монополиях – по истечении пяти (5) лет со дня его совершения.</u></p> <p>▪ При деящемся административном правонарушении, а также при совершении административного правонарушения в области бюджетных отношений, посягающего на охраняемые законом интересы общества и государства, <u>лицо не подлежит привлечению к административной ответственности по истечении двух (2) месяцев со дня обнаружения административного правонарушения.</u></p> <p>▪ При совершении административного правонарушения в области финансов, при восстановлении платежеспособности,</p>

		<p>реабилитации и банкротстве <u>лицо подлежит привлечению к административной ответственности не позднее трех (3) лет со дня совершения административного правонарушения, но не может быть привлечено к административной ответственности по истечении двух (2) месяцев со дня обнаружения административного правонарушения.</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <u>За совершение операции с деньгами и (или) иным имуществом, повлекшей легализацию (отмывание) доходов, полученных преступным путем, юридическое лицо подлежит привлечению к административной ответственности не позднее трех (3) лет со дня совершения административного правонарушения.</u> ▪ <u>Течение срока наложения административного взыскания за административное правонарушение приостанавливается с момента назначения экспертизы, на период рассмотрения актов прокурорского надзора и реагирования, вынесения определения о приводе лица, в отношении которого ведется производство по делу, а также направления дела в суд или должностному лицу государственного органа, уполномоченному рассматривать дела об административных правонарушениях.</u> ▪ <u>Исчисление этих сроков возобновляется с момента получения результатов экспертизы, со дня принятия решения по акту прокурорского надзора и реагирования, а также фактического доставления лица, привлекаемого к административной ответственности, в орган (к должностному лицу), исполняющий определение о приводе.</u> ▪ <u>Общий срок привода не может превышать более одного (1) месяца.</u> ▪ <u>В случае прекращения уголовного дела при наличии в действиях нарушителя признаков административного правонарушения <u>лицо может быть привлечено к административной ответственности не позднее трех (3) месяцев со дня поступления решения о его прекращении.</u></u> ▪ <u>Течение срока наложения взыскания за административное правонарушение прерывается, если до истечения сроков, указанных в частях первой и третьей настоящей статьи, лицо совершит новое административное правонарушение. Исчисление срока в этих случаях начинается с момента обнаружения нового административного правонарушения.</u> ▪ <u>Примечание. Длительным признается правонарушение, которое характеризуется непрерывным осуществлением единого состава определенного деяния, предусмотренного статьей Особой части КоАП, и не завершено к моменту его обнаружения.</u>
9	<p>ст.64 ч.ч.1, 1-1, 2 (освобождение от административной ответственности в связи с примирением сторон)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Дела об административных правонарушениях, предусмотренных ч.1 ст.73-1, ч.1 ст.73-2, ст.73-3, ч.1 ст.79, ст.146, ст.185, ст.186, ч.5, 6 ст.190, ст.220, ч.2 ст.229 КоАП, возбуждаются не иначе как по заявлению потерпевшего и

		<p>подлежат прекращению за примирением его с лицом, совершившим административное правонарушение.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Лица, впервые совершившие административные правонарушения, предусмотренные ст.73, ч.1-1 ст.73-1, ч.1-1 ст.73-2 и ст.73-3 КоАП, могут быть освобождены судом от административной ответственности, если они примирились с потерпевшими, заявителями, в том числе в порядке медиации, и загладили причиненный вред. ▪ Положения настоящей части не распространяются на лиц, освобожденных в течение года от административной ответственности в связи с примирением сторон по ст.73, ч.1-1 ст.73-1, и ч.1-1 ст.73-2 КоАП. ▪ Примирение осуществляется на основе письменного соглашения, подписанного потерпевшим и лицом, совершившим административное правонарушение.
10	<p>ст.66 ч.ч.1, 2, ст.71 (особенности применения административных взысканий к несовершеннолетним)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Размер административного штрафа, налагаемого на несовершеннолетнего, <u>не может превышать десять месячных расчетных показателей независимо от размера штрафа, предусмотренного статьей Особенной части КоАП.</u> ▪ При отсутствии у несовершеннолетнего имущества, достаточного для уплаты штрафа, штраф налагается на родителей или лиц, их заменяющих. ▪ Лишение специального права может налагаться на несовершеннолетних <u>на срок не более одного года.</u> ▪ <u>Сроки давности, предусмотренные статьей 62 КоАП, при освобождении несовершеннолетних от административной ответственности или исполнения административного взыскания сокращаются наполовину.</u>

Шаблон заключения о наложении административного взыскания

Уважаемый суд, участники процесса!

Сегодня нами завершено рассмотрение дела об административном правонарушении в отношении _____ по ч. ____ ст. ____ КоАП.

Установлено, что _____

В действиях _____ действительно содержатся признаки состава административного правонарушения, предусмотренного ч. ____ ст. ____ КоАП – как _____.

Вина _____ в совершении административного правонарушения подтверждается _____

_____, а также другими материалами дела, являющимися достаточными и допустимыми доказательствами.

При наложении административного взыскания, прошу суд учесть характер административного правонарушения, конкретные обстоятельства дела, данные о личности виновного, его имущественного положения, обстоятельства смягчающие ответственность: _____, отягчающие вину обстоятельства: _____.

С учетом изложенного, прошу суд привлечь _____ к административной ответственности по ч. ____ ст. ____ КоАП и подвергнуть его к административному взысканию в виде административного ареста сроком на _____ суток.

Благодарю за внимание!

Шаблон заключения о прекращении производства по делу

Уважаемый суд, участники процесса!

Сегодня нами завершено рассмотрение дела об административном правонарушении в отношении _____ по ч. ___ ст. _____ КоАП.

Установлено, что _____

В действиях _____ действительно содержатся признаки состава административного правонарушения, предусмотренного ч. ___ ст. _____ КоАП – как _____.

Вина _____ в совершении административного правонарушения подтверждается _____, а также другими материалами дела, являющимися достаточными и допустимыми доказательствами.

Вместе с тем, в соответствии с ч.1 ст.62 КоАП лицо не подлежит привлечению к административной ответственности по истечении двух месяцев со дня совершения административного правонарушения.

Из материалов дела следует, что правонарушение _____ совершено _____, а дело направлено в суд только лишь _____, то есть по истечении _____ дней. В связи с чем, на момент направления дела в суд двухмесячный срок давности привлечения _____ к административной ответственности истек.

В соответствии с п.5 ч.1 ст.741 КоАП производство по делу об административном правонарушении не может быть начато, а начатое подлежит прекращению при наличии истечения сроков давности привлечения к административной ответственности.

С учетом изложенного, прошу суд производство по делу об административном правонарушении в отношении _____ по ч. ___ ст. _____ КоАП прекратить за истечением срока давности привлечения к административной ответственности.

Одновременно, ходатайствую перед судом о вынесении частного постановления в адрес _____ о принятии мер в отношении _____ за несоблюдение требований норм законодательства об административных правонарушениях при возбуждении дела, поскольку в результате несвоевременного его возбуждения, лицу, совершившему административное правонарушение удалось избежать ответственности за содеянное.

Благодарю за внимание!

Шаблон апелляционного ходатайства

_____областной суд

АПЕЛЛЯЦИОННОЕ ХОДАТАЙСТВО

на постановление по делу об административном правонарушении

Постановлением специализированного суда по делам об административных правонарушениях г. _____ от _____ года _____ привлечен к административной ответственности по ч. _____ ст. _____ Кодекса Республики Казахстан об административных правонарушениях (далее - КоАП) и подвергнут к административному взысканию в виде административного ареста сроком на _____ суток.

Состоявшийся судебный акт по делу подлежит _____ ввиду незаконности и необоснованности по следующим основаниям.

В соответствии с ч.1 ст.62 КоАП лицо не подлежит привлечению к административной ответственности по истечении двух месяцев со дня совершения административного правонарушения.

Из материалов дела следует, что правонарушение _____ совершено _____, а дело направлено в суд только лишь _____, то есть по истечении _____ дней. В связи с чем, на момент направления дела в суд двухмесячный срок давности привлечения _____ к административной ответственности истек.

В соответствии с п.5 ч.1 ст.741 КоАП производство по делу об административном правонарушении не может быть начато, а начатое подлежит прекращению при наличии истечения сроков давности привлечения к административной ответственности.

Согласно п.2 ст.840 КоАП основанием к отмене постановления по делу об административном правонарушении является неправильное применение закона об административной ответственности.

Руководствуясь ст.ст. _____ КоАП,

ХОДАТАЙСТВУЮ:

Постановление специализированного суда по делам об административных правонарушениях г. _____ от _____ года по данному делу - отменить, производство по делу об административном правонарушении в отношении _____ по ч. _____ ст. _____ КоАП прекратить за истечением срока давности привлечения к административной ответственности.

Прокурор _____ района

подпись

ФИО